

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobkyne : **V. R.**, bývajúca v B., zastúpená Advokátskou kanceláriou H., proti žalovanému : **F. T.**, bývajúci v B., zastúpený Advokátskou kanceláriou A., o zaplatenie 16 596,96 € s prísl., vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp.zn. 28 C 162/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 14. novembra 2011 sp.zn. 3 Co 14/2011

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 14. novembra 2011 sp.zn. 3 Co 14/2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava III rozsudkom (v poradí druhým) zo 7. septembra 2010 č.k. 28 C 162/2008-240 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni istinu vo výške 16 596,96 € s príslušným úrokom z omeškania vo výške 8,5 % ročne od 16.7.2008 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Návrh v časti úroku z omeškania vo výške 8,5 % ročne zo sumy 16 596,96 € od 8.7.2008 do 15.7.2008 zamietol. Uložil žalovanému zaplatiť žalobkyni trovy súdneho konania vo výške 4 947,92 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení rozhodnutia prvostupňový súd uviedol, že predmetom konania je nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty dohodnutej v zmluve o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy zo dňa 30.4.2008. Povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu vznikne ako následok porušenia povinnosti žalovaného predložiť žalobkyni potvrdenie banky o poskytnutí hypotekárneho úveru žalovanému na kúpu spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnostiam pri uzavretí zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy zo dňa 30.4.2008. Zmluvná pokuta bola dojednaná v zákonom vyžadovanej písomnej forme. Nesplnenie povinnosti predložiť potvrdenie o poskytnutí hypotekárneho úveru mal za preukázané samotným vyjadrením žalovaného. Pokiaľ ide o tvrdenú faktickú nemožnosť predloženia potvrdenia banky, toto neobstojí, keď z vyjadrenia banky vyplýva, že takéto potvrdenie nie je štandardné, nie však vylúčené.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovaného rozsudkom zo 14. novembra 2011 č.k. 3 Co 14/2011-277 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho vyhovujúcej časti tak, že žalobu zamietol. Uložil žalobkyni nahradiť žalovanému trovy konania. Odvolací súd dospel k záveru, že skutkový stav sa po zrušení rozsudku súdu prvého stupňa nezmenil. Súd prvého stupňa nerešpektoval právny názor odvolacieho súdu a postupoval v rozpore s § 226 O.s.p. V zrušujúcom uznesení odvolací súd poukázal predovšetkým na to, že T. v liste z 9.4.2009 (č.l. 130) uviedla, že v zmysle štandardného postupu v prípade ak bol úver schválený (k čomu došlo v prejednávanej veci), nevydáva potvrdenie o tejto skutočnosti. Argumentáciu súdu prvého stupňa týkajúcu sa možnosti T. vystaviť potvrdenie o poskytnutí hypotekárneho úveru (posledný odsek str. 11, prvý odsek str. 12 odôvodnenia napadnutého rozsudku), nie je možné vyhodnotiť inak, ako teoretizovanie bez akéhokoľvek vzťahu k realite. Ak teda nemožnosť predložiť potvrdenie o poskytnutí hypotekárneho úveru vznikla až po uzavretí zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy, záväzok žalovaného zaplatiť žalobkyni zmluvnú pokutu zanikol v zmysle § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ak predmet tohto plnenia (predloženie inkriminovaného potvrdenia banky) bol nemožný od počiatku, teda od uzavretia zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy, táto zmluva je v časti zmluvnej pokuty za nepredloženie potvrdenia banky o poskytnutí úveru absolútne neplatná podľa § 37 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Je teda právne bezvýznamné, kedy vznikla nemožnosť predložiť žalobkyni potvrdenie banky o poskytnutí hypotekárneho úveru, pretože dôsledok tejto skutočnosti je fakticky rovnaký – neexistencia povinnosti žalovaného zaplatiť žalobkyni zmluvnú pokutu. Súd prvého stupňa ponechal bez povšimnutia to, že i keď žalovaný skutočne podpísal zmluvu o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy 30.4.2008, teda päť dní po žalobkyni, zmluva bola uzavretá až 30.4.2008 a teda až od tohto dátumu sa stala pre oboch účastníkov záväznou. Z toho je zrejmé, že žalovanému nebola poskytnutá vlastne žiadna lehota na predloženie predmetného potvrdenia banky žalobkyni. Inými slovami záväzok žalovaného zaplatiť žalobkyni zmluvnú pokutu 500 000 Sk vznikol od toho istého dňa (30.4.2008) ako jeho povinnosť predložiť žalobkyni predmetné potvrdenie banky; žalovanému teda nebol poskytnutý žiadny časový priestor na splnenie tejto povinnosti. To spôsobuje neplatnosť dojednania o zmluvnej pokute z dôvodu jeho rozporu s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka). Nepredloženie potvrdenia banky o poskytnutí hypotekárneho úveru teda nemalo žiadny negatívny dopad na právne vzťahy účastníkov konania a žalobkyni nevznikla žiadna škoda. Keďže zmluvná pokuta plní i funkciu paušalizovanej náhrady škody, ktorá však v prejednávanej veci žalobkyni nevznikla, bolo by v rozpore s dobrými mravmi a so zásadou rozumného a spravodlivého usporiadania

občianskoprávných vzťahov, ak by bol žalovaný povinný zaplatiť žalobkyni zmluvnú pokutu 500 000 Sk. Keďže odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, nebolo vo veci potrebné opakovať, resp. dopĺňať dokazovanie. Nejedná sa tiež o prekvapivé rozhodnutie, pretože dôvody, ktoré viedli odvolací súd k zamietnutiu žaloby sú zhodné s dôvodmi, ktoré uviedol v zrušujúcom uznesení z 29.1.2010 č.k. 6 Co 221/2009-179, 6 Co 222/2009.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, ktorého prípustnosť odôvodnila ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. Dôvodnosť dovolania vidí v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Má za to, že odvolací súd nedostatočne sa oboznámil so skutkovým stavom, nakoľko pri odôvodnení svojho rozhodnutia nevychádzal z relevantných skutkových okolností preukázaných v konaní pred súdom prvého stupňa a vec nesprávne právne posúdil. Názor odvolacieho súdu považuje za nesprávny a domnieva sa, že odvolací súd mal skúmať skutočnú vôľu zmluvných strán pri uzatváraní zmluvy o budúcej kúpnej zmluve a mal sa vyporiadať aj s listinnými dôkazmi predloženými žalobkyňou v konaní pred súdom prvého stupňa a to „hypotekárnym príslubom“ banky T. zo dňa 7.5.2010, listom banky T. zo dňa 4.5.2010 a „Úverovým návrhom k žiadosti č. X.“ zo dňa 24.5.2010. Má za to, že ustanovenie bodu 2.5 zmluvy o budúcej kúpnej zmluve treba s ohľadom na vôľu zmluvných strán vykladať ako dohodu o povinnosti žalovaného preukázať svoju solventnosť, resp. schopnosť, príp. možnosti kúpiť spoluvlastnícky podiel žalobkyne na spoločných nehnuteľnostiach za dohodnutú kúpnu cenu a nie ako dohodu o forme požadovaného potvrdenia banky. Žalovaný síce splnil svoj záväzok vyplývajúci mu z bodu 2.5 zmluvy o budúcej kúpnej zmluve riadne ale rozhodne nie včas. Považuje preto záväzok žalovaného podľa bodu 2.5 zmluvy o budúcej kúpnej zmluve za záväzok, ktorého splnenie bolo možné. Má za to, že nakoľko čas plnenia záväzku žalovaného podľa bodu 2.5 zmluvy o budúcej kúpnej zmluve bol zmluvnými stranami dohodnutý v súlade so zásadou zmluvnej voľnosti na záväzkovo-právnych vzťahoch (neodporuje žiadnemu právnomu predpisu) a že žalovaný s takto dohodnutým časom plnenia svojho záväzku výslovne súhlasil a nikdy ho nenamietol a v neposlednom rade, že tento svoj záväzok mohol a vedel splniť v dohodnutom čase, nemôže byť takto dohodnutý čas plnenia záväzku žalovaného v rozpore s dobrými mravmi a preto ani nespôsobuje neplatnosť dojednania o zmluvnej pokute podľa bodu 4.1 zmluvy o budúcej kúpnej zmluve. Naopak si myslí, že právny zástupca žalovaného konal v rozpore s dobrými mravmi, keď ich uviedol do omylu v tom, že žalovaný disponuje predmetným potvrdením banky a že si svoju povinnosť predložiť ho

žalobkyni pri uzavretí zmluvy o budúcej kúpnej zmluve splní riadne a včas. Je pravdou, že žalobkyni v priamej príčinnej súvislosti s porušením povinnosti žalovaného podľa bodu 2.5 zmluvy o budúcej kúpnej zmluve našťastie nevznikla žiadna škoda, ale napriek tomu vychádzajúc zo znenia § 544 OZ, ako aj z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR považuje nárok žalobkyne na zaplatenie zmluvnej pokuty voči žalovanému, ktorého sa v tomto konaní domáha, za oprávnený, legálny a legitímny. Navrhla, aby najvyšší súd po preskúmaní napadnutého rozsudku odvolacieho súdu tento v zmysle ustanovenia § 243b ods. 2 O.s.p. zmenil tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdzuje a žalobkyni priznáva náhradu trov odvolacieho ako aj dovolacieho konania.

Žalovaný navrhol dovolanie žalobkyne zamietnuť a nahradiť mu trovy dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie a jemu predchádzajúce konanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi.

Vzhľadom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesným vadám konania vymenovaným v § 237 O.s.p. O vadu takejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Procesné vady tejto povahy neboli v dovolaní namietané a ani v dovolacom konaní nevyšli najavo.

V zmysle § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd ďalej skúmal, či v konaní nedošlo k inej procesnej vade konania, majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.). Aj na vadu tejto povahy je totiž dovolací súd povinný prihliadnuť bez ohľadu na to, či na ňu dovolateľ (ne)poukázal. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel v dovolacom konaní k záveru, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k takejto vade.

Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7 (§ 213 ods. 1 O.s.p.).

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Z ustanovenia § 220 O.s.p. vyplýva, že odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 219), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa, bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa však odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania. Je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o neopodstatnenosti žaloby dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom zo dňa 14. novembra 2011, na ktorom bolo aj meritórne rozhodnuté, totiž vyplýva, že krajský súd na tomto pojednávaní žiadne dokazovanie nevykonal. Nezopakoval ani dôkazy vykonané súdom prvého stupňa (vrátane dokazovania potvrdením banky na č.l. 130, 216 a zmluvou o budúcej zmluve), z ktorého záveru pri svojom rozhodovaní vychádzal.

V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že podanie správy predsedom senátu alebo povereným členom senátu o doterajšom priebehu konania, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z ustanovenia § 215 O.s.p., nie je zopakovaním dokazovania v zmysle § 122 a nasl. O.s.p.

Odvolací súd si tak nezadovážil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Z uvedeného vyplýva, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.). K takejto vade bol dovolací súd povinný prihliadnuť, i keď by nebola uplatnená ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v zmysle ustanovenia § 243b ods. 1 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. februára 2013

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová